

Vint-i-cinc anys de la Unió de Pagesos

Andreu PEIX I MASSIP,
*El camí cap a la llibertat sindical
del camp (1974-1999)*,
Pagès Editors, Lleida, 1999.

Raimon Bonal
Universitat de Barcelona

Té tota la raó Salvador Giner de plantejar-se insidiosament una pregunta d'una pertinència inquietant quan constata l'absència evident d'un sindicalisme català autònom a Catalunya: «Pot considerar-se la Unió de Pagesos una excepció?» («Classe, poder i privilegi a Catalunya, a *Revista Catalana de Sociologia*, núm. 9, setembre 1999, p. 20).

Quina millor resposta que la formulada per l'Andreu Peix? Aquest llibre crònica de la història dels vint-i-cinc anys de la Unió de Pagesos, de 276 pàgines, perfectament editat i il·lustrat, té la virtut de posar sobre la taula, no solament el tarannà d'un sindicalisme forjat a pols en el context de serioses dificultats internes i externes, sinó també l'estructura social de la pagesia catalana i del món rural.

Considero que darrere la cronologia històrica dels fets, aquesta joia que ens ha lliurat l'Andreu acaba essent una anàlisi exhaustiva de la problemàtica històrica, econòmica, sociològica, política i d'identitat de la pagesia catalana en aquests fecunds vint-i-cinc anys d'existència. Darrere el relat, s'hi entreveu clarament i d'una manera valenta i realista el tarannà d'uns homes, d'unes dones i d'uns joves pagesos que han anat construïnt d'una manera lenta i progressiva, amb no poc voluntarisme i claredat d'idees, l'estructura d'un moviment sindical autònom, democràtic i profundament català. La història social de Ca-

talunya disposa ara d'uns materials que no poden ésser oblidats en la configuració i descripció d'una estructura social pròpiament catalana i catalanista. La història social de Catalunya n'ha de prendre bona nota.

L'Andreu Peix, el seu autor, soci de l'Associació Catalana de Sociologia i tècnic de la Unió de Pagesos des del moment de la seva creació, doctor en sociologia sense estar vinculat a les estructures de l'ensenyament universitari, segurament que és la persona més autoritzada i capacitada per haver assumit aquesta tasca. Perquè, com diu ell mateix ja des del petit pròleg titulat «Els treballs i els dies del sindicat dels pagesos de Catalunya»:

«Em satisfà també d'haver pogut conviure amb els pagesos i els tècnics i treballadors en general de la seva ja gran estructura de serveis, que han ajudat a construir aquesta organització. D'haver-los conegut personalment i d'haver treballat plegats, per la Unió, durant molts anys. I quan parlo dels pagesos no em refereixo solament als seus dirigents de la Permanent, o als delegats i responsables de sectors al Consell Nacional cada darrer dissabte de mes, sinó a les pageses i als pagesos, i als joves que a cada poble han anat construint el sindicat. Estem parlant d'una organització de base, no d'un sindicat de quadres; d'un moviment amb milers de militants arreu de Catalunya. Militants, més que afiliats, que senten profundament el sindicat, ja que l'han fet ells i que l'han fet molt seu...» (p. 13).

L'anàlisi del món rural des de la sociologia

Malgrat que molts dels nostres sociòlegs a casa nostra, els de les fornades més recents sortides de les aules des de l'any 1992 i dels no tan joves que ens hem hagut de formar en universitats estrangeres per causa de les circumstàncies, resideixin en petits pobles de Catalunya, han estat tanmateix ben poques les oportunitats de fer l'anàlisi de l'estructura rural de Catalunya. Podriem comptar amb els dits d'una mà les recerques aplicades l'objecte d'estudi de les quals se centrava en algun aspecte parcial o estructural que s'interessés pel món de la pagesia catalana.

Aquesta realitat de fet fa que, centrats únicament en el context urbà com a objecte d'estudi, la pobresa de la producció pròpia de la sociologia rural sigui francament aclaparadora. En conseqüència, la presència acadèmica de la sociologia rural com a matèria disciplinar en els plans d'estudi sempre recents, és evidentment migrada: en tot cas, una assignatura optativa una mica marginal respecte al que representa el gruix de la docència o al que ha de saber una per-

sona que es vol formar en la sociologia i, si el mercat de treball i les circumstàncies li ho autoritzen, professionalitzar-s'hi. Aquesta és una dura realitat que es dona entre nosaltres amb una singular evidència.

És per això que el llibre de l'Andreu Peix és encara una joia: ve a emplenar un buit de coneixement que acaba essent imperdonable que es mantingués obscur. És per això que hem d'agrair l'esforç realitzat per l'Andreu i la «seva» Unió de Pagesos d'haver fet possible aquesta publicació. És per això que aquesta recensió bibliogràfica es completa amb dues entrevistes, una a l'Andreu Peix i una altra a José Luis Giménez, encarregat de la docència de l'assignatura de la sociologia rural a la llicenciatura de la Universitat de Barcelona. És per això que m'interessava extraordinàriament parlar del tema a la nostra *Revista Catalana de Sociologia*. És per això que el llibre de l'Andreu Peix i aquesta petita recensió aconseguen donar visibilitat pública a un espai sociològic de l'estructura social de Catalunya que, per manca de coneixement, quedava absolutament relegada a un segon o tercer terme.

Les estratègies de la Unió de Pagesos

El llibre crònica dels vint-i-cinc anys de la Unió de Pagesos s'introdueix amb un pròleg que no té pèrdua. El naixement del sindicat té lloc al moment de la fi del franquisme, quan, sota el signe de la llibertat, la democràcia encara era només un anhel dels ciutadans de Catalunya i de tot l'Estat. L'ebullició predemocràtica serà el primer moment d'un itinerari que no ha estat «ni una línia recta, ni un camí de roses»: contradiccions, baralles, errors, persecucions, pressions de tota mena... Les línies estratègiques de la Unió de Pagesos se salden «amb una fulla de serveis admirable» gràcies a una gran «generositat a l'hora de cicatritzar les ferides, força per a capejar tots els temporals i habilitat per a evitar de topar amb cap escull», tot plegat amanit amb «honestedat, eficàcia i un alt sentit cívic». La magnanimitat a l'hora de tractar els adversaris, sobretot quan han estat vençuts, ha estat la pedra de toc per mesurar el poder i la vàlua de l'organització.

La Unió de Pagesos ha acabat essent un canal de mediació absolutament indispensable en una societat democràtica. Ha viscut conflictes evidents que ella mateixa s'ha preocupat de fer públics a partir dels moviments de les tractorades a les carreteres, de la presència dels animals criats fins als despatxos dels ministeris i de les conselleries del ram per fer evident el malestar de la pagesia (els poders

mediàtics s'han encarregat de fer-los públics i, sovint, és l'única informació que arriba al gran públic entorn dels problemes reals de la pagesia i de l'existència de la Unió de Pagesos); però ha estat capaç de pactar i de negociar, forçant-la, aquesta negociació, quan s'ha trobat amb un mur infranquejable de silencis o de fugides endavant legals i burocràtiques que intentaven escapolar-se de les taules de concertació. Això comportava cada dia, «possiblement seria més adequat dir cada nit», asseure's a confrontar punts de vista en un treball silenciós de feixugues i laborioses relacions quotidianes que podrien desembocar en proposicions i decisions que permetessin desencallar molts conflictes i contradiccions.

Un camp de lluita important per a la Unió de Pagesos ha estat el que és expressat en el subtítol de l'obra que comentem: *El camí cap a la llibertat sindical del camp*. Ha estat la lluita política per superar l'estructura de les cambres agràries, nascudes el 1864, vinculades als grans terratinents i que actuaven com a grups de pressió davant els governs en la majoria de països on han existit. Organismes de dret privat, d'inscripció, vinculació i afiliació voluntària dels pagesos, amb funcions tècniques de servei, per ajudar el desenvolupament agrari. Al segle passat n'hi havia a les poblacions més importants de Catalunya i el 1890 van agrupar-se en l'anomenada *Unión Agraria Española*.

Serán utilitzades, ja molt esteses a Catalunya, durant la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) com a instrument privilegiat de relació amb el sector agrari. Després del parèntesi de la Segona República, el cop d'estat del general Franco (1936) farà desaparèixer tota organització sindical o cooperativa agrària i, després de confiscar i expropiar els locals de la Unió de Rabassaires (1922-1937) i dels altres sindicats agraris juntament amb moltes cooperatives, apareixeran les *Hermandades de labradores y ganaderos*, corporacions públiques amb titularitat del Ministeri d'Agricultura. Tots els dirigents dels sindicats serán necessàriament militants de *FET i de las JONS*, l'afiliació serà obligatòria i es fusionaran amb les cambres agràries formant a cada província espanyola les *Cámaras Oficiales Sindicales Agrarias*: serà el *Sindicato Vertical* dels agricultors que ha durat ni més ni menys que trenta-sis anys i que ha deixat seqüeles antidemocràtiques que han estat molt difícils de superar. L'estratègia democratitzadora de la Unió de Pagesos és en aquest sentit indiscutiblement exemplar.

La qüestió eterna per a la Unió de Pagesos ha estat la de trencar les cadenes autoritàries d'un sindicalisme vertical absolutament mancat de representativitat, per avançar vers un sindicat autònom, lliure, democràtic i amb reconeixement públic. Es tractava, no solament

de fer efectives la representativitat sindical i la intervenció sobre el que és veritablement el treballador agrícola (bàsicament l'explotació familiar agrària), sinó de salvar i purificar les línies d'una organització autònoma, independent, lliure, democràtica i eficient. El repte no ha estat gens fàcil i l'anàlisi de l'Andreu Peix ens demostra a bastament la importància que ha tingut aquesta lluita de la Unió de Pagesos al llarg de la seva petita i gran història.

L'estructura social del món rural a Catalunya

És impossible fer un recompte de l'abundant documentació i del vast relat històric que, any per any, el llibre fa del que han estat aquests vint-i-cinc anys de la Unió de Pagesos. Crec que per als sociòlegs és un document de lectura obligada. L'Andreu Peix ha ordenat els materials per intervals temporals i els ha batejat amb un nom característic i significatiu. És així com hi ha «l'etapa mítica» (1974-1978), «la consolidació» (1979-1982), «cap a la democràcia participativa» (1983-1985), «l'entrada a la CEE» (1986-1989), «cap a la reforma de la PAC i els acords del GATT» (1990-1993) i «la Unió de Pagesos: sindicat hegemònic a Catalunya» (1994-1999). Només aquests títols ja revelen per si mateixos un perfil del que és aquesta història de la Unió de Pagesos al llarg de la seva fecunda existència.

A mi m'agradaria ara només posar en relleu alguns elements d'estructura social del camp que es desprenen de la cronologia històrica continguda al document de referència. Ho faré molt esquemàticament i assumeixo el risc que comporta intentar una aproximació d'aquesta mena, ja que no em considero amb una especial competència per fer la síntesi que segueix. Preneu la bona voluntat de voler aprofitar l'avinentesa per derivar aquesta crítica bibliogràfica vers el vessant constructiu d'una problemàtica que afecta la sociologia rural tot aprofitant la gran allau d'informacions lliurades tan profusament i generosament per l'Andreu Peix.

A) Ja des dels seus inicis el novembre de 1974, la Unió de Pagesos intenta formular allò que més preocupava als pagesos en aquells moments: la unió, la defensa dels interessos econòmics i socials de la pagesia i la creació de quadres que assegurin la continuïtat del moviment pagès.

El primer que caldrà és fer-se sentir com a organització, no amb ànim de protagonisme, sinó amb la intenció de democratitzar el món rural (tasca difícil que tardarà dinou llargs anys a aconseguir-se). L'ambient és hostil i ple de recels i de suspicàcies i l'estratègia inicial

és utilitzar les eleccions a les *Hermandades* com a plataforma del sindicat (quan arribarà la democràcia, es demanarà que els ajuntaments assumeixin les competències d'aquelles *Hermandades*).

La problemàtica de l'oli, que provocarà les primeres manifestacions de protesta sindical mitjançant les pintades a les parets, ja posarà al descobert les primeres denúncies de frau que es van produint en la xarxa de distribució de poder i d'influències de les *Hermandades*, que després trobaran continuïtat a les *Cámaras Agrarias*.

En aquest sentit, el moviment sindical ha jugat un paper transcendent en la catalanització i la democratització del país als àmbits rurals. Ja des de l'Onze de Setembre de 1977 participava en el moviment en defensa del retorn de la Generalitat de Catalunya amb una conselleria d'Agricultura. La defensa de la democràcia ha estat veritablement prioritària.

El sindicat o, més ben dit, el moviment surt a la llum pública proclamant ja des del seu primer congrés del 1976 que és democràtic, independent i unitari. Aquell moviment s'autoproclama defensor de l'explotació familiar agrària. I en la seva incessant activitat, comencen a sortir a la llum els grans problemes estructurals del món de pagès.

La tractorada de febrer-març 1977 (i les que continuaren consolidant la Unió de Pagesos com a referent juntament amb els congressos propis), quasi simultània en el temps amb la Llei de llibertat sindical que legalitzava la Unió de Pagesos (en el context d'una gran contradicció: hi ha llibertat de sindicar-se però es manté la quota sindical obligatòria), sembla com si marqués l'inici de la lluita per la desaparició de les *Cámaras Agrarias* («envellides, obsoletes, inútils, refugi de franquistes ideològics»), en mans de la gent del règim. Les *Cámaras* no solament reflecteixen el corporativisme al camp, sinó que posen la Unió de Pagesos en contrast amb altres sindicats més integrats a les velles estructures: l'*Asociación Agraria de Jóvenes Agricultores-Confederación Española de Organizaciones Empresariales* (ASAJA-CEOE) o l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre (IACSI).

De tota manera, la «normalització democràtica» demostra que el sindicat té dificultat d'entendre's amb el Govern, sigui de dretes o d'esquerres: són les dificultats de l'aprenentatge democràtic. Les primeres eleccions plenament democràtiques al camp no arribaran fins el 27 de novembre de 1994. El camí que s'ha hagut de recórrer ha estat impressionant.

B) La població agrícola perd pes a causa de l'emigració de la població cap a les zones urbanes. Això es tradueix en un important en-

velliment d'aquesta població al costat de noves i urgents necessitats alimentàries de les noves i no tan noves aglomeracions.

C) La població agrícola resident és una defensa del sòl agrícola en plena eufòria de creixement urbanístic; actua en defensa del territori i fa el paper de vertadera policia urbanística. En definitiva, s'imposa la protecció de les àrees agrícoles, impulsant alhora una Llei d'agricultura de muntanya o la provisió de guarderies rurals contra els robatoris (el juliol de 1982 una pagesa mor apunyalada a Sant Boi de Llobregat per uns lladres que li robaven la producció; no es tracta de limitar-se a la vigilància de robatoris, sinó d'afrontar el problema de la seguretat al camp: cal control preventiu i investigació policíaca).

La llista d'intervencions seria inacabable; però les més destacades, citades no cronològicament i que serveixen com a exemples, són: l'autopista A-19 del Maresme, que ocupava els millors terrenys de conreu, la carretera de la Sénia, l'Eix Transversal, els camins de la central d'Ascó, el gasoducte d'Enagás a Vandellòs, la depuradora de Viladecans, les expropiacions de RENFE a Castellbisbal-Montmeló, les extraccions d'urani a Osona i al Bages, l'anomenat «Cul del món» de la depuradora del Maresme, la salvaguarda de l'agricultura del Baix Llobregat o de la del Bages, respectivament amenaçades per l'avenç del programa d'actuació urbanística o per la problemàtica de les casernes, el trasllat de la via fèrria de Salou, la pedrera del masís del Montgrí, que destrueix la muntanya, etc. El conflicte entre espai agrari i urbà no és tant la lluita entre dos mons oposats com la crisi de l'organització territorial d'una col·lectivitat.

Dins l'apartat del territori, s'hi ha d'incloure la constant contaminació de les aigües com a causa de la falta d'aigua a Catalunya amb els usos urbans i industrials i l'esgotament dels aqüífers. Això genera seriosos problemes en els cultius hortofructícoles. A més a més de ser el principal factor limitador que determina i condiciona les actuacions urbanístiques i agràries, l'aigua és la clau determinant dels assentaments. Hi ha hagut el problema dels transvasaments, sobretot de l'Ebre: calia decidir-ho democràticament i partint del principi que qui aporta recursos ha de rebre compensacions. Al cap i a la fi, la gent de l'Ebre se sabia colonitzada per les àrees situades més al nord, on s'ha desenvolupat la indústria. Aquesta qüestió concentra diversos temes: l'oposició a les nuclears i als transvasaments i el control de les prospeccions petrolíferes. El camp es troba moltes vegades en una situació límit: extracció d'àrids, abocaments de residus industrials i salinització de les aigües subterrànies.

D) Les lluites del moviment sindical s'enfrontaven a lectures completament diverses sobre l'organització del camp. Ja des del començament, els ministeris o les conselleries tendeixen a reduir la problemàtica pagesa a una qüestió de negociacions entorn dels preus finals i dels marges de renda disponibles. En definitiva, una política de «repartidora» paternalista que representa, segons el sindicat, una malversació de fons públics sense beneficiar el pagès petit i mitjà. El sindicat, en canvi, en fa una lectura molt més global i estructural: s'han de tenir en compte les estructures de producció, de transformació i de comercialització, d'organització del mercat, a més de la crisi de l'estructura familiar agrària.

També en aquest sentit hi ha un important paper del sindicat ja des de les negociacions per l'entrada d'Espanya a la CEE el 1984, quan falten deu anys per arribar a ésser europeus de ple dret: pot ésser un xoc força perjudicial, amb punts a concretar, com saber com es repartiran les quotes de producció del vi o de la llet, el concentrat de tomàquet i el cotó, la participació en els reemborsaments anuals que farà la CEE a les arque britàniques, la regulació dels mercats d'origen per al seguiment dels preus, la regulació definitiva de les agrupacions de productors agraris, la lluita contra la pesta porcina, la reestructuració del cos de veterinaris... Punts entorn dels quals les negociacions no seran fàcils i, per tant, cal tractar les coses detalladament per aconseguir una integració sense traumes.

E) Un capítol important és el del cost dels mitjans de producció, que fa que el món de pagès tingui una dependència exagerada de l'exterior: empreses agroalimentàries, empreses de provisió dels consumidors, fabricants dels mitjans de producció.

F) El tema de la fiscalitat a pagès no són pas unes qüestions menors. Per exemple, hi ha problemes amb l'impost municipal de circulació (els tractors són industrials?) i amb el preu del combustible, entorn del qual s'articulen unes subvencions que no arriben perquè el procés és lent, burocratitzat i injust, sense tenir compte els censos de maquinària: es paga segons la superfície i no segons el consum. Aquestes subvencions al gasoli són llargament retingudes, i això afavoreix la corrupció.

D'altra banda, cal consignar la protesta pel sistema de pagament de les peonades teòriques, que fa que qui treballa, intensifica i innova ha de pagar més i que l'absentista i el qui cultiva grans extensions en surti beneficiat. No hi ha cap mena d'equiparació amb els autònoms d'altres rams de producció, ja que es paga sobre el líquid imposable d'un cadastre mal fet i es beneficia per damunt de tot qui

té personal assalariat. Els pagesos es neguen a pagar les peonades teòriques. Aquí hi ha un estira-i-arronsa inacabable entre reclamacions amb recàrrec i negatives per part dels pagesos.

També es pregunten qui ha de pagar la fiscalitat per plaça de porc en granges integrades quan els grangers són treballadors assalariats en granges que pertanyen a l'integrador.

Hi ha, a més, en aquest sentit fiscal, la reivindicació d'una Seguretat Social agrària. No calia cotitzar per jornades reals de treball? Què s'ha de fer amb els recàrrecs dels morosos?

G) Això és resultat del fet que al camp hi ha interessos divergents entre diferents grups socials del mateix sector. D'una banda, hi ha l'explotació familiar, en la qual la família és la unitat de producció en combinació amb els diversos elements que intervenen en la producció agrària: terra, mà d'obra familiar, capital, coneixement tècnic i gestió. Cal una política bàsicament d'estructures. És la defensa del cultivador no propietari de la terra, entorn del qual la Unió de Pagesos sosté la necessitat de mesures complementàries que permetin la supervivència de l'explotació familiar agrària com a model viable concretat en els pressupostos amb crèdit i cooperativisme com a instruments fonamentals per a la transformació de l'explotació familiar agrària i per modificar-ne favorablement la situació. Semànticament, es prefereix parlar d'*explotació* i no d'*empresa pagesa* per significar la característica del treball directe i la professionalitat del pagès. D'altra banda, hi ha la gran explotació marcada pels qui fan inversions al camp i que no són autònoms ni cultivadors. És per això que el sindicat proclama la política d'estructures i no la de preus; és la tensió i l'oposició que hi ha entre el professional de l'agricultura o la ramaderia i el sindicat vertical, protector sistemàtic del terratinent no necessàriament cultivador professional.

I si considerem les situacions de lligam amb la terra, també observem una forta heterogeneïtat. El masover és el qui explota un mas propietat d'altri i hi acostuma a residir amb un contracte que pot ser d'arrendament o de parceria. El qui arrenda dóna a una altra persona una terra perquè n'usi i se'n beneficiï per un temps determinat mitjançant el pagament d'una renda. El parcer és el qui mena una terra amb un contracte en virtut del qual el propietari cedeix l'ús temporal de la terra a un agricultor mitjançant el pagament per part d'aquest d'una part dels productes o dels fruits; les condicions són variables. El jornalero, finalment, és qui treballa d'acord amb un sou diari determinat. Les situacions són tanmateix força diverses.

En un altre ordre de coses, hi ha els problemes dels treballadors agrícoles africans, que van començar al Maresme entorn dels anys

vuitanta i potser abans. Es tracta de regularitzar la seva situació i pagar-los el que correspongui per conveni.

Els conflictes d'interessos entre sectors vinculats a la propietat i al cultiu de la terra tenen una expressió paradigmàtica en el desnonament per sorpresa, el març de 1987, dels onze parcers del llogaret de Montagut, al municipi d'Alcarràs (Segrià). Vint-i-nou famílies conreaven una propietat de 270 hectàrees propietat dels canonges del Capítol Catedralici de Lleida. Això ja venia de lluny: el 1959, l'*Instituto Nacional de Colonización* (després anomenat *Instituto de Reforma y Desarrollo Agrario*, IRYDA) va expropiar les terres i el 1970 les va vendre, en règim de permuta, a Agrolérida, que avui té més de 14.000 hectàrees. Aquest fet, els pagesos cultivadors no el van saber fins molt més tard: encara el 1979 se'ls negava l'accés a la documentació. Aquell *Instituto Nacional de Colonización*, per compensar-los, va oferir als pagesos la possibilitat de comprar terra de pitjor qualitat per un preu baix. El 1983 disset parcers van rebre un requeriment judicial d'una sentència de feia cinc anys de l'Audiència Territorial de Barcelona per abandonar les terres afectades i els pagesos van bloquejar el 1987 els camins d'accés a les finques quan el jutge intentava desnonar-los. Encara el gener de 1989 s'impedeix que una comissió judicial executi el desnonament de dotze parcers que posteriorment diran que volen ser indemnitzats per abandonar les terres gradualment; però el 9 de maig d'aquell any, la comissió judicial, custodiada per tres-cents policies, fa efectius els desnonaments dels parcers que quedaven pendents. La manifestació de solidaritat, lúdica, gastronòmica i popular del 28 del mateix mes anava presidida pels lemes «Montagut per als colons» i «La terra, un bé social». I la història continua quan l'exèrcit privat i armat d'Agrolérida agredeix els parcers de Montagut i segresta el fill d'un colon quan intentaven obrir una sèquia amb corrent d'aigua de titularitat pública que servia per regar tant les terres d'Agrolérida com la dels parcers.

Però entre el maig i el desembre de 1990, Agrolérida opta pel camí de la guerra oberta: el 17 de maig llaura un camp d'ordi d'un parcer sota la protecció de quaranta agents, fet que provoca que els pagesos es tanquin a la catedral de Lleida com a símbol indicador de qui havien estat els antics propietaris de les terres. El 12 de juliol s'arrenquen dos mil presseguers a punt de collir d'una de les finques dels parcers, que veuen custodiades les màquines excavadores d'Agrolérida per més de quaranta guàrdies civils, cosa que provoca una nova tancada a la seu de Lleida. El 12 de desembre les màquines llauren cent hectàrees de camps acabats de sembrar pels parcers i arrenquen unes quantes hectàrees de fruiters.

El 1991 hi hagué finalment la descoberta de greus irregularitats i alguns parcers van veure compromesa la seva reputació en ser condemnats per l'Audiència de Lleida i absolts posteriorment pel Tribunal Suprem. L'11 de febrer de 1994, vint-i-tres colons de Montagut i el conseller d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya signen a Lleida el conveni per a la compra de 144 hectàrees de terra a Valmanya, prop de Montagut, amb un crèdit del 4 % a tornar en vint anys; l'acord entre el govern autonòmic (que pagava trenta-cinc milions de les infraestructures necessàries per posar la finca en regadiu i es feia càrrec del finançament de la compra) i el central (l'IRYDA aportava 144 milions per a l'adquisició de la finca) facilitava l'accés dels parcers a la propietat. El conflicte ja només depenia d'Agrolérida, que regatejava la indemnització de 150 milions de pessetes que reclamaven els parcers per les millores fetes a Montagut. Els colons van comprar les parcel·les a un milió de pessetes l'hectàrea. Així s'acabava un llarg conflicte.

H) El món rural tampoc no és unitari en la definició de les seves problemàtiques; cada sector de producció té les seves exigències de preus, de regulació de la producció, de mercat i d'excedents. No és el mateix l'ordi i el blat o els cereals en general, que la patata primeenca, el porc, la llet, l'oli, la fruita seca, la fruita, el vi, etc.

Per exemple, les problemàtiques del vi radiquen en les importacions incontrolades d'alcohol sintètic, el control del sucre i l'alcohol, la clarificació del mercat, la potenciació de les denominacions d'origen o l'impuls del cooperativisme vinícola. La fruita, per la seva banda, es troba també davant d'importacions i amb la necessitat d'ajuts al calibre petit; a més, la fruita s'ha trobat enfrontada als pagesos francesos majoritaris, que tenien por de la competència espanyola, fet que es va traduir en cremades de camions i agressions als camioners que portaven la fruita a l'estranger. El porc, el pollastre, els ous i el vaquí, per la seva banda, que treballen amb el sistema d'integració de granges, tenen els seus problemes específics centrats en aquestes integracions. La carxofa també ha patit problemes de preus i de comercialització. L'avellana, amb el Pla de Reestructuració i Millorament del Sector Avellaner presentat per la Unió de Pagesos l'any 1981, serà una preocupació constant: mesures d'adaptació a la capacitat productiva, ordenació de les noves plantacions i promoció del consum. L'oli, que és un sector de pagesos envellits i feblement organitzats que actuen desorganitzadament arran de problemàtiques concretes, es troba amb problemes d'aranzels que dificulten l'exportació, amb problemes de frau per la barreja amb els olis de llavors que fan davallar els preus, i amb excedents que exigeixen millo-

rar la qualitat i la comercialització de les denominacions d'origen. La llet i els seus preus plantegen la necessitat de les anàlisis en un laboratori oficial, la prima de refrigeració, evitar abusos en el termini de pagament del producte, la millora genètica, el sanejament, el control dels medicaments, etc. Els apicultors, sector atípic format per pagesos neorurals i desenganxats del gruix del sector agrari, es troben amb les importacions de la mel procedent d'Amèrica que repercuteixen en els seus baixos preus. I podríem anar seguint amb altres exemples.

I) La pagesia juga un paper transcendental en la reestructuració sanitària ramadera; per exemple, amb motiu de la pesta porcina. Començant per l'Àrea de Defensa Sanitària d'Osona ja el 1982, la Unió s'ha preocupat de la legalització de les granges, del control dels escorxadors que maten animals empestats, de la formació de les Agrupacions de Defensa Sanitària (ADS), de la reestructuració del cos de veterinaris, etc. En aquest capítol sanitari hi ha també la venda d'hormones artificials, prohibides per la llei, i l'ús que en fan els mateixos pagesos.

J) Finalment, els reptes que planteja a la pagesia la integració d'Espanya a la Comunitat Europea, dels quals hem fet un petit apunt més amunt a l'apartat D), són d'una transcendència i d'unes conseqüències considerables que mereixen un tractament més específic i detallat des del moment que afecten l'estructura social del món rural.

El Tractat de Roma del 1957 fa que França, Itàlia, Alemanya i els tres països del Benelux constitueixin la Comunitat Econòmica Europea (CEE). De tota manera, la Política Agrària Comunitària (PAC) no es desenvolupa fins a la reunió de Stressa del 1958. Les línies directrius eren: fomentar l'increment progressiu dels intercanvis de productes agraris a l'interior de la Comunitat eliminant totes aquelles mesures de caràcter nacional que distorsionessin la competència, promoure l'equilibri necessari entre producció i vendes, elaborar una política de preus que evités la sobreproducció, dissenyar les polítiques de mercats i estructures (aquestes han de contribuir a aproximar els preus de venda, orientar racionalment la producció, millorar la productivitat i permetre una remuneració equitativa del treball i del capital agraris), tractar especialment les regions menys desenvolupades i preservar l'agricultura de caràcter familiar.

El 30 de juny de 1960 es presentava l'informe Mansholt («Propositions concernant l'élaboration et la mise en oeuvre de la politique agricole commune en vertu de l'article 43 du traité instituant

---

la Communauté Économique Européenne») que reproduïa els principis de la PAC i es creaven les organitzacions comunes de mercat (OCM), instrument jurídic de la Comunitat en la seva política agrària, o reglaments que regulaven els mercats dels diversos productes agraris: cereals, sucre, carn bovina i porcina, ous i carn d'avi-ran, llet i derivats, hortalisses i llegums i vins. El 14 de gener de 1962 s'estableixen les primeres OCM i es crea el Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola (FEOGA), instrument financer de la PAC. No serà fins al 1968 que es crearà un vertader mercat comú en matèria agrària.

Els tres principis de les OCM són: unitat de mercat (lliure circulació de productes i eliminació de barreres aranzelàries i no aranzelàries), preferència comunitària (protecció a la frontera) i solidaritat financera (les despeses han d'ésser suportades pel conjunt dels estats membre).

La PAC es reformarà el 1992 en la línia que els seus objectius deixaven d'ésser exclusivament productius per passar a promoure el desenvolupament rural i la qualitat i els objectius ambientals. Calia reconèixer la multifuncionalitat de l'agricultor, que no és només un productor d'aliments, sinó que desenvolupa tasques de protecció de la natura i juga un paper transcendental en el desenvolupament rural. Aquesta reforma va permetre, el novembre de 1992, un preacord entre els Estats Units d'Amèrica i la Comunitat (preacord de Blair House), anomenat Ronda Uruguai, que desembocarà l'1 de gener de 1995 en l'Organització Mundial del Comerç en substitució del GATT (General Agreement on Tariffs and Trade = Acord General sobre Aranzels Duaners i Comerç), amb la finalitat d'eliminar els proteccionismes duaners i la discriminació comercial entre els vint-i-tres estats signataris a Ginebra el 1947: prohibeixen el *dumping*, les subvencions i les barreres proteccionistes altres que els aranzels de duanes. El nombre d'estats signataris s'ha anat incrementant.

L'acta d'adhesió d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea va ser signada el juny de 1985 quan la CEE era formada per deu estats membre. La incorporació d'Espanya implicava l'assumpció de la normativa agrària comunitària al llarg d'un període transitori que no fou de la mateixa durada per a tots els productes.

El que ha comportat per al sector agrari l'adhesió a la CE és, a grans trets, el següent:

1) Reestructuració del sector agrari: increment de la dimensió mitjana de les explotacions supervivents amb major disponibilitat de terra agrícola per explotació, amb major parcel·lació de la terra agrí-

cola i augment de la disparitat entre grans i petites explotacions. A més, cessament i abandó de les explotacions lleteres amb un procés de concentració de la producció. Petita reducció del grau de dualització de les explotacions d'engreix de boví i de cabres, estabilització de la mida de les granges de carn de boví, augment del nombre d'explotacions d'ovelles mares i increment considerable del subsector porquí.

2) Reorientació dels cultius: reducció dels conreus dels cereals més castigats per la davallada de preus (panís principalment) i lleuger increment de la superfície d'ordi. Preferència marcada pels farfatges.

3) Disminució del pes del règim de parceria com a règim de tinença de la terra a favor de l'arrendament com a tinença indirecta de la terra, a causa del cessament de moltes explotacions i de la consegüent mobilitat de terres. Les clàusules que regien les relacions propietari-parcer dificultaven l'especialització del sector agrari en l'activitat pecuària.

4) La PAC ha comportat un augment de la dimensió econòmica de les explotacions agràries, no solament per raó de la reestructuració que hem comentat, sinó també a causa de les subvencions comunitàries a l'explotació, especialment importants després de la reforma del 1992.

5) La PAC ha facilitat un augment de la dedicació dels ocupats en el sector agrari, una reducció del pes de la mà d'obra familiar i un rejuveniment dels empresaris agraris. En efecte, el procés de reestructuració del sector agrari ha distanciat les explotacions del model familiar; s'ha perdut mà d'obra agrària i, tenint en compte els grups socials, el nombre d'ajuts familiars ha baixat i el nombre d'assalariats ha crescut. L'envelliment del treball no assalariat és l'inconvenient més gran a l'hora de combatre l'agricultura a temps parcial. La major dimensió de les explotacions, la importància de la ramaderia (una activitat que requereix una dedicació important de treball) i un cert rejuveniment dels titulars de les explotacions (entre el 1982 i el 1989 amb els ajuts estructurals a joves agricultors) insinuen una capacitat d'ocupació més important del sector agrari. Tanmateix els ajuts al cessament de l'activitat agrària i a la jubilació no van tenir l'acceptació que s'esperava entre els empresaris i el pes relatiu dels grups d'agricultors més vells no ha baixat, segons els càlculs efectuats.

6) La PAC ha comportat un impuls inversor que ha augmentat el grau de mecanització del sector agrari. Aquesta dada és curiosa: als anys seixanta i setanta hi va haver un *boom* inversor fins al punt que a finals dels setanta i principis dels vuitanta la saturació dels trac-

tors i la davallada del nombre d'explotacions van ocasionar una reducció dràstica. Entre el 1982 i el 1989 es dona una certa estabilitat inversora; dada curiosa en un context de reducció del nombre d'explotacions, i que sembla atribuïble a l'adhesió a la CEE. Després del 1989 torna a decreïxer la mecanització.

Hi ha uns considerables costos socials que comporta el reglament de la CEE: la modernització de moltes explotacions per fer-les viables i augmentar la renda del treball del pagès, s'ha de pal·liar amb una política d'estructures. Els països de la Comunitat han tingut més de trenta anys per anar-se reestructurant i a Espanya s'ha de fer a corre-cuita; és per això que molts dels ajuts que vénen de Brussel·les no compensen ni de bon tros les pèrdues d'algunes produccions. Els dos objectius bàsics seran: garantir que el màxim nombre de pagesos puguin continuar treballant a les terres i a les granges en les millors condicions en inversions, ajuts, crèdits i tots els instruments legals que necessiten (interprofessionals, contractes d'integració, conreu, banc de terres...) i garantir una sortida digna per a aquells pagesos que vulguin plegar o que tinguin greus dificultats per continuar, utilitzant adequadament i en els nivells màxims permesos els ajuts establerts per la CEE (cessament d'activitat agrària, abandonament de terres, prejubilació, etc.). Però les retallades pressupostàries de la despesa pública i el desequilibri provocat per les pressions dels pagesos de les grans explotacions de l'agricultura continental mantindran una profunda injustícia: el 20 % de les explotacions reben el 80 % dels ajuts comunitaris. Aquells objectius s'han de guanyar a pols. Dos exemples ho il·lustren: l'1 de desembre de 1992, cinquanta mil pagesos es manifesten a Estrasburg darrere una pancarta que diu: «Si mateu l'agricultura, mateu Europa». I el 5 de març de 1993, dos-cents mil pagesos surten al carrer a Barcelona davant l'incompliment dels acords concertats amb les administracions de Catalunya i de l'Estat espanyol.

Conclusió

La contraportada del llibre d'Andreu Peix commemoratiu dels vint-i-cinc anys de la Unió de Pagesos ens recorda la necessitat que la llarga trajectòria de l'entitat quedés fixada per sempre. «Aquest llibre serà des d'ara referència obligada quan es vulgui parlar de la Unió de Pagesos o del sector agrari a Catalunya des de la transició democràtica ençà i també en el futur.»

No em sembla sobrer recordar la importància sociològica d'un llibre crònica que als sociòlegs ens causa una certa vergonya o qui sap si un sentiment de culpa quan constatem amb evidència les moltes coses que ignoràvem de l'estructura social de Catalunya.

La contemplació d'un debat contradictori: una altra mirada

Amb ànim d'aprofundir en la sociologia rural a l'acadèmia i en l'estructura del món de pagès a Catalunya, ens hem posat en contacte, el dia 2 de desembre de 1999, amb José Luis Giménez, encarregat de l'assignatura de sociologia rural a la llicenciatura de sociologia de la Universitat de Barcelona, i per escrit amb l'autor del text que hem comentat, Andreu Peix, el mes de febrer de 2000. D'una banda, estàvem convençuts de la seva gran experiència en l'àmbit rural i, d'altra banda, sabem que ambdós són dels primers estudiosos del tema a l'Estat espanyol.

Les lectures sobre aquestes realitats acaben essent tan extraordinàriament divergents que tenen la virtut de donar-nos prou elements de comprensió per situar-nos perfectament davant el que aquí es tracta. I, d'altra banda, enriqueixen el que s'ha comentat fins aquí.

En la transcripció del que ha estat dit o escrit, si alguna imprecisió hi ha és deguda únicament a qui ha transmès aquestes reflexions.

1. Sobre la sociologia rural a l'Estat espanyol

José Luis Giménez: Sembla que, a l'Estat espanyol, on realment s'ha treballat la temàtica de la realitat social en la mesura que afecta el món rural ha estat a Andalusia. Els sociòlegs que més hi han treballat en aquesta comunitat són Moyano i Pérez de Yruela, autors d'un capítol sobre el tema a *La sociología en España*, prologat per Salvador Giner.

Per què aquesta marginació de la sociologia rural? El problema és més ampli. La sociologia general no ha tingut en compte la microsociologia, com si es tractés d'un nivell inferior de la realitat social i col·lectiva. És per això que no es pot parlar de sociologia rural amb metodologia pròpia. Hi ha hagut una mena de recel.

Ni la universitat resisteix la crítica; en aquest sentit, els economistes tampoc no han buscat models matemàtics en aquest camp de la productivitat agrícola. El buit científic és enorme.

Andreu Peix:

Això no és cert. Només cal veure, a Espanya, la revista *Agricultura y Sociedad*, del Ministeri d'Agricultura, que és de gran categoria. A França hi ha *Études Rurales* i a Europa, *Sociologia Ruralis*, de la Societat Europea de Sociologia Rural, a la qual pertanyem uns quants sociòlegs espanyols. A més, hi ha molts antropòlegs amb estudis multidisciplinaris sobre el món rural. Hi ha un munt de bibliografia sobre el tema. Són usuals els estudis seriosos de pobles. A Espanya hi ha molts sociòlegs rurals seriosos, a més d'en Moyano i en Pérez de Yruela, d'altra banda bons amics meus; per exemple, Sevilla Guzmán, Cristóbal Gómez Benito, i molts més... Als congressos espanyols de sociologia som molts els qui ens inscrivem a la secció de sociologia rural.

2. Interpretació de la situació exposada

J. L. G.: Un altre problema és el contingut d'aquesta disciplina; el món rural sempre ha estat vist com a retrògrad i també sempre ha estat comparat amb el món urbà. Parlar de modernitat no era parlar del món rural.

A. P.: El món rural estarà considerat retrògrad pels sociòlegs que no el coneixen. Parlo d'avui dia. Voleu dir que són retrògrads els pagesos quan treuen 18.000 tractors a la carretera el 1977? Ni més ni menys que el 73 % dels pagesos voten la Unió de Pagesos; per tant, aquesta reflecteix el seu pensament

La Unió de Pagesos és retrògrada? Quan veiem la seva participació a l'Assemblea de Catalunya, el pols amb el ministre Romero, amb el PSOE a Madrid i amb el conseller Marimon de CiU, la garantia de cohesió de la societat civil rural...

No podem oblidar que estem a la Catalunya ciutat, on els límits del rural i l'urbà són molt imprecisos. Què són els pagesos del Maresme, rurals o urbans? Hi ha més pagesos al Maresme (urbà) que al Pallars (rural).

La veritat és que a Catalunya hem d'anar amb compte a fer mites de l'urbà davant el rural. En un poble agafes l'automòbil i en un quart d'hora estàs a la fàbrica o a l'oficina, que pot estar en un polígon o en un poblet. Els mites!

3. L'estudi rural, condicionat per la ciutat?

J. L. G.: Cal dir que a partir de la crisi estructural del camp sembla que s'ha incrementat l'interès per l'estudi del desenvolupament

rural; però encara és un estudi tremendament condicionat pels interessos de la ciutat, perquè, al cap i a la fi, el món rural és l'entorn que la ciutat necessita. Una vegada més, és el mercat, en aquest cas el mercat de l'oci, que sotmet el món rural.

A. P.: No hi estic d'acord. Hi ha molts estudis del món rural en si mateix. Es pot dir fins i tot que està de moda! Com que són els *nostres* orígens, de tanta gent, s'estudien com a tal. La Unió Europea ha subvencionat un munt d'estudis del món agrari, rural...

4. La naturalesa estructural de l'activitat agrícola

J. L. G.: Espanya no té una revolució paral·lela com la de la indústria al camp i els processos de tinença de la terra no es modifiquen. Les estructures de la terra es mantenen amb la petita explotació, una concepció vinculada a la família rural tradicional, i fins i tot a la senyera d'Esquerra Republicana de Catalunya hi ha la representació tipològica de l'hortet (era allò de la caseta i l'hortet, un món idíl·lic que es configura entorn del món de la pagesia).

Fins i tot els qui van formar part del sindicat de la Unió de Pagesos van acabar pensant massa en l'explotació familiar agrària i van caure en la política rural inculcada, promoguda i impulsada per la Generalitat de Catalunya.

A. P.: Quan la superfície conreada a Catalunya es manté i el nombre de pagesos es redueix a la meitat en pocs anys, la dimensió en superfície es dobla. Si a sobre s'intensifica amb noves tècniques productives, l'estructura de l'explotació canvia enormement. Si a més es rega, la producció pot augmentar per tres i si s'hi posa un hivernacle, per vint. Si decideix instal·lar una granja de porcs, el pagès pot més que doblar la seva renda.

Molts dels agricultors que a principis del segle anterior eren de l'IACSI, ara tenen els seus fills a la Unió de Pagesos.

La Unió de Pagesos s'ha centrat en l'explotació familiar a Catalunya. Els darrers anys, mentre aquestes s'han anat reduint, el nombre d'actius agraris ha anat augmentant, tant en els moments més forts de necessitat de mà d'obra, bàsicament a la collita, com també en mossos fixos, tot l'any. Per això la Unió de Pagesos, amb una actitud profundament progressista, ha organitzat els albergs a Lleida perquè hi puguin viure dignament els collitaires i ha promogut la legalització dels africans subsaharians i dels magribins arreu del país.

De fet, la política agrària de la Generalitat, que té l'administració única en matèria agrària, o sigui que tota s'ha traspassat a Catalunya, s'ha centrat a fer de gestoria de la Política Agrària de

la Unió Europea, que ajuda bàsicament les grans explotacions de cereals.

Per a les ajudes a la reestructuració de les explotacions menys viables, perquè es puguin fer més grans, o l'establiment de joves, la comunitat autònoma ha d'aportar un 25 %. Aleshores el Ministeri d'Agricultura aporta un altre 25 % i la Unió Europea el 50 % restant. A causa de la forta retallada de pressupostos del Departament d'Agricultura, i amb ella de moltes ajudes a la reestructuració, Catalunya ha deixat de percebre un munt de les ajudes comunitàries que ens pertocaven en correspondència. Per això es va endegar la campanya del «Paga el que deus» de la Unió de Pagesos.

L'altre sindicat català, que ha obtingut un 27 % a les darreres eleccions sindicals, el JARC, pertany a la CEOE, al mateix sindicat al qual pertanyen els escorxadors o les fàbriques de pinsos, un cas inusual en el món sindical agrari mundial.

5. L'explotació familiar agrària és empresa?

J. L. G.: La pagesia no ha estat mai prou autocrítica de si mateixa. No s'adonava que feia la identificació no certa entre explotació familiar agrària i empresa. És la crítica de l'obrerisme enfrontat al sistema capitalista. Des d'aquest moment ni calia estructura de capital. Ni les cooperatives agràries es van organitzar com a veritables empreses.

L'estructura del camp no ha canviat. Els sindicats reivindiquen la carta d'autenticitat de l'agricultor; però les estructures agràries no han canviat: només cal veure l'alta proporció de petita explotació. I les cooperatives lloguen el cinquanta per cent de les terres. I, mentrestant, no es poden fer productes econòmics a causa de la proximitat. Es critica molt l'integrador com un explotador; però quan l'integrador és una cooperativa, de fet beneficia tothom.

A. P.: Precisament, ja l'any 1984 el lema del congrés de la Unió de Pagesos a Torroella de Montgrí era: «La Unió per l'empresa familiar».

A part el valor de la terra, el pagès mou molts milions de pessetes en les seves inversions. Una decisió errònia pot liquidar la seva explotació. Per ajudar en aquest camp hi ha les AGE, Agrupacions de Gestió d'Explotacions, que promou la Unió de Pagesos, a més del seu programa informàtic SIGAWIN.

Els cinquanta mil pagesos que queden a Catalunya coneixen prou bé l'abast de les seves decisions empresarials, en un món cada vegada més complex que els obliga a saber de mecànica, de química, de comptabilitat i, és clar, també de biologia.

Estem parlant de professionals autònoms especialitzats que han de prendre un seguit de decisions que els comporta tenir una visió

empresarial que no necessiten, per exemple, les professions de mestre d'escola, bomber, policia, treballador de la SEAT o professor de sociologia, rural o no.

6. Quina és la tendència del futur?

J. L. G.: Certament l'evolució del món de pagès no és la vertadera evolució de l'agricultor. La terra s'abandona, es lloga, i ara apareix l'empresa agrícola real.

La petita dimensió de les propietats no donava per alimentar dues generacions, i els joves havien d'abandonar el camp; però encara tot es transmetia hereditàriament. Avui, el tema no és l'herència, sinó si seguir o no seguir.

A. P.: L'evolució del camp no és la de l'agricultor? Qui se'n va del camp és perquè creu que té més possibilitats anant-se'n que quedant-s'hi. Són opcions perfectament racionals. La gent se'n va del camp dins un procés de millora de l'eficiència que fa que les seves empreses o explotacions s'hagin quedat petites.

L'agricultor que decideix quedar-se ho fa (a més que ja creu que és massa gran per canviar) plantejant-se el seu futur. No són pocs els joves que decideixen continuar. A més, amb la política agrària comunitària hi ha hagut moltes ajudes per a la reestructuració i l'establiment de joves.

La terra, ho he dit abans, no s'abandona, la porten els veïns. Qui abandona és la persona que no té prou dimensió.

La terra no es lloga més que abans, no augmenten els arrendaments. Possiblement moltes parceries de la Catalunya Vella passen a arrendaments, però la terra ja no la portaven els seus propietaris. Cada vegada més, la terra la porta directament el seu propietari —ni que sigui per aprofitar les ajudes de la Unió Europea.

Doncs el tema també és l'herència. La terra és massa cara per comprar, i fer-ne una explotació viable. D'aquesta manera, solament pot fer de pagès qui rep terra en herència.

A més, fer de pagès no és una forma de vida. És un ofici que es pot fer a temps parcial, com tants altres oficis. Ser propietari no és tampoc ser pagès. Es pot portar la terra amb assalariats (com qui té, per exemple, una llibreria).

7. La Política Agrària Comunitària i la pagesia

J. L. G.: I enmig d'aquesta situació de fet, la Política Agrària Comunitària (PAC) del Mercat Comú no ha fet mai un política activa, sinó més aviat defensiva, i destapa els forats que la mateixa estructura va provocant. No hi ha hagut una política dinàmica, sinó de pegats.

La pagesia no ha passat a l'ofensiva i ha refet amb dificultat les estructures; però sempre en aquesta direcció de tapar forats.

A. P.: Això no es pot dir tan ràpid. Certament, hi ha molt de tapar forats, i també hi ha molt d'inversió per reestructurar.

Hi ha molts interessos dels grans agricultors francesos, o alemanys, o anglesos. El gros de les ajudes va al quilogram produït d'ordi, de blat o de blat de moro, a més de les ajudes de l'oli. I amb això pràcticament la Política Agrícola Comunitària s'ha acabat, ja que la fruita, la vinya o l'horta no reben cap ajuda.

O sigui, que si la reina d'Anglaterra o la duquessa d'Alba produeixen molts quilograms, cobren molts euros, i els pagesos francesos, que, si tenen dues-centes hectàrees a vint mil quilograms l'hectàrea i l'ajuda és de sis pessetes per quilogram, cobren d'ajuda comunitària a l'any quatre milions de quilograms per sis pessetes, és a dir, vint-i-quatre milions de pessetes. No està malament per comprar-se un Range Rover o un tractor amb aire condicionat.

Qui té cinquanta hectàrees a la Segarra (i després una granja de porcs per complementar l'explotació) i produeix dues tones d'ordi per hectàrea, cobrarà sis-centes mil pessetes d'ajuda comunitària, i si té cent hectàrees, un milió dues-centes mil pessetes. És clar que el preu d'intervenció del cereal ha baixat més que aquestes sis pessetes per quilo de subvenció buscant equiparar-se als preus de mercat internacionals, exigència de l'OMC.

Si d'això se'n diu tapar forats... És una política ben clara per ajudar un sector social prou concret.

8. El suport polític de l'Administració

J. L. G.: Cal dir que el govern Pujol no ha cregut mai en les cooperatives agràries. Textualment, va proclamar en un moment donat: «Vosaltres treballeu, que nosaltres ja vendrem».

A. P.: Qui ha de creure en les cooperatives són els cooperativistes, no en Pujol, que per cert els ha donat moltes ajudes (la Generalitat, és clar, amb els diners de tots els ciutadans).

Les cooperatives tenen els dirigents que es mereixen, tant al poble com a la federació de cooperatives.

Els ha faltat moltes vegades ser més valents.

El problema és que, mentre que els joves volten invertir i tirar endavant, els vells solament pensen a jubilar-se i no volen patir pel futur. El sector agrari està molt envellit perquè els fills dels pagesos, molts de nosaltres, han anat a altres sectors productius.

Els fills dels pagesos són els qui formem, juntament amb els fills del

sector agrari d'Andalusia (l'altra meitat de catalans), la Catalunya d'avui. Després s'hi afegiran els fills del sector agrari magribí.

Això de «treballeu, que nosaltres ens cuidarem de vendre», no ho diu en Jordi Pujol, ho diuen els comerciants, als quals, naturalment, ja els va bé en Jordi Pujol. Doncs, potser que els cooperativistes comencin a pensar a aprendre a vendre, o que facin productes adaptats a les necessitats del mercat (hi ha cooperatives modèliques en aquest sentit). Que entenguin un sector consumidor que precisament tenen ben a prop seu.

9. La Unió de Pagesos i el partidisme

J. L. G.: I cal dir, finalment, que massa líders d'aquella Unió de Pagesos van entrar a l'Administració, a la qual s'han venut.

A. P.: Quins líders de la Unió de Pagesos s'han venut a l'Administració? A qui es refereix l'afirmació? De la Unió de Pagesos han sortit pagesos que s'han fet de partits i que, via partit, han entrat a l'Administració. Això és ben legítim. Però no ho han fet pas com a líders de la Unió de Pagesos, sinó del seu partit. I tampoc no han estat gaires.

Segons els Estatuts de la Unió de Pagesos, quan un sindicalista es presenta a les eleccions per un partit (no per les municipals), ha de deixar el seu càrrec. Els qui han entrat a l'Administració ho han fet quan ja feia temps que havien deixat de ser líders de la Unió de Pagesos.

A més, la Unió de Pagesos no ha jugat mai la carta del *líder emblemàtic*. Ni té secretari general. No té eleccions a secretari general. Té un coordinador elegit per la Permanent Executiva entre ells mateixos (que ha estat en Pep Riera uns quants anys i que ara ho deixa).

El que sí que és cert és que la Unió de Pagesos està sempre de punta contra els partits polítics que hi volen posar mà! Els partits polítics han volgut dominar el sector rural (visió pairalista) i no entenen que hi hagi un sindicat independent (és un cas únic en el món sindical europeu: un sindicat que no és de la corda de cap partit) que, a més, vulgui exercir com a tal i que té un paper i un espai de treball. Que tingui un espai de treball vol dir que redueix, en aquell espai, el poder del partit en el govern de torn.